

Boekbespreking.

„Emmers Water”, „Avond-Harmonica”, „Stil-leven”, „Verzwegen Verhaal” (ja, ook dat, al geeft ge 't misschien niet gereedelijk toe) „Klokken in de Sneeuw”, „Felp” — het zijn alle niets dan beelden van stemmingen, momenten van zielsleven, die zeer sterk schenen, misschien wel de eenig-zuivere emanaties van het innerlijke — toch gingen zij verloren en is dit proza het eenige wat van hen over is, het voor altijd eenige. Zoo bewaart een dichter de schoonheid zijner levens-momenten en maakt er de paarsnoeren van, waarmee hij zich tooit. Paarden . . . die immers gestolde tranen zijn.

„Dood van Salomo”, „Uit een ouden brief”, „Reis”, „Het Rad van Omphale”, „Voorbeelden uit het Leven van Ursus Secundus” — deze stukjes zijn méér misschien. Het zijn symbolen van diepere beduidenis. Het zijn fantasieën waar de armoe van een rijk . . . zinnenleven, vooral, zich in heeft uitgesnikt, maar zoo dat men al heel diep luisteren moet om het snikken te hooren. De angst-obsessie van „Uit een ouden brief” zou aan Poe herinneren, als daar die lichte trilling niet was in den toon, trilling van hoogen lach, smartlach, die in de Voorbeelden van Ursus Secundus wat tot ons afgedaald is, wat gemeenzamer geworden, maar — toch nog verre van familjaar!

Het mooiste in dit — misschien wel al te precieuse — bundeltje vond ik het laatste . . . ja, wát? . . . proza-stukje, verhaal, afwijking. Dat heet „De zuivere jongeling en zijne zatte moeder.” Wel, het is in den beginne, zij het dan ook van sterk subjectieve ziening en zij het dan ook op dien altijd even voornamen, haast pijnlijk voornamen toon van afwijkendheid-quand-même, het is eigenlijk niets anders dan realisme. In een café, de „Taverne Frédéricq” komt een tweetal gasten binnen, een jonge man en zijn moeder. Zij bestellen een absint en een soda. De absint is voor de moeder, de soda is voor den zoon. Zij vragen ook om een dominospel. En na elke drie der twaalf partijen, die zij spelen, brengt de kellner voor de moeder een nieuwe absint en neemt de jonge-man een slokje, ter grootte van een notedopje, uit zijn glaasje sodawater.

Realisme — tot aan een zeker punt. Plot-seling verlaat de schrijver zijn visie, gaat hij droomen of fantaseeren. Hij laat die twee elkander aanzien en toespreken. Maar nu zijn het niet meer die twee menschen, zooals hij ze, zonder twijfel, in werkelijkheid heeft zien zitten: de zoon is de zuivere wijs-geer geworden, de strever-in-gedachte naar het volmaakte, het absolute, zijn zatte moeder de levensmoetheid, zij die, „van de werkelijkheid zóó is gesard geworden, dat. . .”

Doch het lust mij nu niet langer te citeeren uit, noch te praten óver dit werk. Men moet het zelf maar lezen. Het heeft, geloof ik, vele gebreken. Ik zie ze ook wel. Het is waarlijk ál te precieus, ziekelijk, ziekelijk. . . . Hoe zóu het in godsnaam anders! H. R.

ARY DELEN, Prinskensdag, Zeist, Meindert Boogaardt Jun., 1900.

Welnu, zie hier dan iets voor wie van het gezonde houden! En daar hoor ik ook bij, waarachtig. Vier verhaaltjes, door Ary Delen: Prinskensdag, Ratten en Fokken, Meezenvangers, Een Zomersche Zondag — vier frissche, smakelijke en vermakelijke verhaaltjes. 'n Beetje ruw hier en daar. Nu ja, maar ruw is Buysse ook wel eens, en Lode Baekelmans, en Frans Verschoren, en zelfs Stijn Streuvels, altemaal schrijvers die Ary Delen in het door hem gekoesterde genre min-of-meer glorieuselijk zijn vóórgestaan. Toch hebben wij van hen genoten, niet waar, en zoo willen wij nu ook Ary Delen wel, al zouden wij hem tevens wel willen doen opmerken, dat de tijd der zoogenaamde „tranches de vie”, of te wel „schetsjes uit het leven” 'n beetje voorbij is, en dat hij goed doen zal, als hij weer eens zin heeft in zoo'n leutig verhaaltje, er „iets” van te maken, een klein geheelje, waarin zich een visie, een levensgevoel, een idee — ze wezen nog zoo gering, als ze liefst ook maar wat oorspronkelijk zijn! — vorm gegeven heeft.

Maar intusschen, als fragmentarisch schetswerk en veelbelovend eersteling is ook dit goed geschreven boekje ons welkom. Het is toch eigenlijk al heel veel wanneer men toont . . . dat men schrijven kan. H. R.